

Предмета
 ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦІХ
 висосить:
 на піль рік 5 гр. — кр.
 " пів року 2 " 50 "
 " чверть року 1 " 25 "
 для заграванці 5 рублів або
 12 франків
 Пояснені числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горовіца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Ч. 35.

Чернівці, дня 28-го серпня (лат. 9-го) вересня 1892.

Рочник VІІІ

Не закладаймо руки!

Коли в Америці, так званім новім сьвіті, як і в більшій часті старої Європи поборює людський дух вже з повним скутком дикі, та звірячі похоти людської природи; коли там в наслідок сеї користної борби вже майже всі верстви суспільності тішать ся величавими здобутками загальної свободи і поступу, то у нас, на жаль сказати, чорні хмари все ще закривають сину краску руского неба, все ще закривають і золоту яскність руского сонця, а тяжка темрява, тяжка нужда придавляє майже цілу простору руску землю.

Великі маси нашого 20-міліонового народу двигають ще і тепер тіжке ярмо духової неволі, а дорогим своїм потом і дорогою свою кровю живлять без відповідної надгороди неситий чужий сьвіт, більша частина нашої інтелігенції відчурала си свого роду, та пішла в найми чужих людей; а позісталі нидобитки вікової народної недолі замість лучити ся до спільної народної праці, замість будити і скріпляти народного духа, ходять манівцями байдужні про загальну народну долю та ведуть мізерне жите з дня на день без всякої глубшої гадки, без всякої ясної програми, без знання властивої цілі людского жити, або, що гірше, піддержують нашими ворогами безсовісно защеплений пристрасний, а для нашої загальної народної справи дуже шкідливий роздор на власну ганьбу, в власній народній хаті. Не дивно одже, що ширший сьвіт майже нічого не знає про великий руский народ; не дивно одже, що за російским кордоном придусив

північний медвід своїми лабами цілком наших нещасних братів на Вкраїні, та пажерливо по-жирає там що дні нові жертви своєї неситої політики.

Не дивно одже, що і австрійска Русь по-мимо запоручених конституційними законами рівних прав занимає між другими народами послідне місце; бо самолюбним нашим сусідам дуже легко визискувати неміч нашого народу, визискувати наших слабодухів, наших безхарактерників для своєї безграниці самоволі.

Не дивно одже, що і австрійське правительство, котре підлягаючи ріжким регресівним могучим впливам, не стануло ще на етичній висоті справедливого правління, дозволяє і терпить се разиче упослідженні руского народу.

Тілько тривога перед заборчими налянами північного велита спонукало аж в послідніх часах наше центральне правительство, обдарити наш народ в Галичині і на Буковині правдивими конституційними окружами; а як мало можемо надіяти си на дальшу справедливу поміч зі сторони австрійського правительства, се виходить цілком ясно з послідного заялення галицького намісника гр. Баденського, котрий на представлене зі сторони заступників руского народу, що Русини потерпіли в послідніх часах нові кривди, сказав між іншим, як ми се вичитали в 190-ім числі „Дѣла“, виразно: що він, п. намісник, поручає при кождій нагоді поступати безсторонньо, по закону. Коли де діється інакше, то хиба для того, що нараз годі переломити давнину, но треба літтим більше, що декуди бувають побічні спинаючі впливи.

Так сказав галицький намісник гр. Бадені; а у нас, на Буковині, хотіть нам знову розтолкувати, що буковинські Русини, хотій вони становлять релятивну більшість всіх мешканців сего краю, но доконче потребують свого фахового заступника в краєвій школінній раді, бо їх можуть там цілком добре заступати і чужі люди.

Раді би ми знати, чи посмів би хто в подібний спосіб потішати Німців, Мадярів, Поляків, або навіть Волохів; раді би ми чути, що сказали би Мімці, Мадяри, Поляки або Волохи на подібне речене; раді би ми чути, що сказали би Німці, Мадяри, Поляки або Волохи, коли-б в їх громадах засновувано школи з руским викладовим язиком, або коли-б в дотичних краєвих школінніх раді засідали самі Русини.

А прецінь у нас, в рускій часті Буковини, засновано без всякого пардону в багатьох переважно руских громадах народні школи з волоским викладовим язиком, а при тім нема у нас ні одної середній школи з руским викладовим язиком, нема ні одного фахового члена в краєвій школінній раді для рускої мови.

Про угорських Русинів нема що і споминати, там воює безграниця мадяризація.

Така одже сумна доля по цілій австрійській Русі; а Русини, яко вічні раби, призвітаїні до ярма, орять терпливо чорну руску землю, та не для сного, а чужого хісна, слухають покірно своїх чужих поганячів, та наставляють без опору своїх карки на їх батоги, а тілько відважні до бійки, до сварки, до лайки зі своїми рідними братами, бо тут це чують чужого батога, бо чужі поганячі радо придувають си тому брат-

Від Севастополя до Золотоноші.

(Подорож).

І.

Не має нічого найдорожчого і наймилішого для людини, як своя родина. Де-б ти не жив, куди-б тебе не зашивруна доля, чи в холодний край на далеку північ, чи в теплий — на південь, і як би тобі там хорошо не жило ся, а все здає ся не так, як дома, все тобі немов би чогось не хватас... На півночі не має степів широкополих з сумуючими могилами, з філістою, як море, пашнею, що вабить душу хлібороба та зачаровує подорожного своєю невимовною красою. Там, куда не глянем, зкірзь болота та чагарники: нікуди розбігтись твоєму поглядові, розвинутись як слід кругозорові. А степовик любить простір — волю; любить зйті на високу могилу та поглянути навкруги, окинути поглядом тесь, геть по рідному краю.

Кому доведилось жити в селі, на Україні і не так собі „зменацька“ — подорожувати чи що, а хазяїнувати і чувати кожен день в степу, то той тілько може знати, яка то чарівна краса відкривається з високої могили чи сході сонечка в літній теплій ранок. Гусичі пташині голосів лунають весело, зустрічаючи ся зонця; сивий, ріденький туман, прихильників пічі, під-

нимаеться з землі, підбирає свою фантастичну одіж в чудові складки і зникає геть за хмарами. Пучки соняшного племіння, неначе золота точенька волосінь, перескакують з травинки на травинку і відбивають ся в ранній росі, як у чистих дорогих каміннях. В таку добу повітре буває найчистішє, найпрозорішє. За два-три чутно, як на Дніпрі реве водяний бугай, а села і хуторі, неначе позиростали, почищали, пишують ся проти сонечка своїми білими хатками та вишневими садочками. Стойши собі на могилі як зачарований, а думки витають понад Дніпром, понад чорним морем і зникають геть в безкрай далечині. Здається ся, стояв бы ча однім місті, хто его знає й поки, коли-б нічніжники не промчалися мимо, та веселим реготом і гуком не нагадали, що пора й собі рушать до дому.

На північ хоч і є степи, але не такі, як на Україні. Південні степи безкрай, в літній добу вигорілі, ріжкі: куди оком не скинеш — кругом ні села, ні хуторця, ні могили, ні садочки, хиба де-не-де бродить отара овець. А на Україні степ зелений, по степу розкинулись села та хуторі з квітчастими садочками, любо й глянути, неначе розіслаю здорований зелений килим, вигантуваний разними колірами. В степу то тут то там чутно пісню хлібороба і хто прислухав ся до той пісні, той певно зрозумів, скілько в ній смутку та горя. Але іноді серед того смутку

виривається з міцних грудей хлібороба якийсь чудний, нерозгаданий голос: в нім чутно заразом і сердечне палке бажання чогось кращого і парікання на „мачоху долю“, і повну надію на лучшу будущину і якусь щиру, задушевну молитву. Такі пісні тілько і вміє співати неутомний, честний робітник-хлібороб!. Хоч рідко, але бувають хвилини коли і хлібороби забувають весь смуток, все горе: в такі хвилини радість деться, як та буркотлива струмочка. Се буває найбільше в які небудь съвята. Ніколи не забуду я той пори, як парубкував: бувало на великодні съвята, як збереться ся челидь на улицю, то за співами та жартами не зуздиш, коли день прийде і ніч настане. Дивись, одна купка дівчат у хрещика грас, друга кривого танця виводчть, на хлоїці коли не виняча ганяють, то віврвнісь до купи, заводить такої пісні, що аж село розлягається і все кругом радіє, все веселить ся чистою не фальшивою радостию...

Згадав я про се все, сидячи один в комнатах над самісінким чорним морем і так забажалось мені побувати на Україні, на великодні съвята, що й сказати не можна. Забажалось хоч поглянути на те життя, котрим я жив десять років тому назад, котре мені так глібоко запало в серце і зоставило по собі дорогий, по вік незагладний сломин.

Б. Вільховсько

ному роздорови, та вихісновують его для свого самолюбства.

Ганьба і ветнід!

Мимо волі насуває ся тут питане: чи Русини вже ніколи не ошамятують ся? чи Русини вже ніколи не прозрять, тай неспізнають правдиві причини своєї недолі? чи нам вічно позістати чужими рабами?

Поки загал нашої інтелігенції не стане съвідомою, патріотичною, правдиво народно-руською інтелігенцію; поки наша інтелігенція не випликає відповідне число народних характерів, відповідне число тих съвітливих, щиріх і со-вітних патріотів, що мають съвіту задачу по-нести съвітло поміж великі маси нашого народу і привести сї маси до съвідомого людського життя; поки сї маси не прозрять і не стануть як один муж съміло і рішучо в обороні приналежних народові людських прав, доти не можемо надіяти ся наглядного поліпшення нашої долі.

Чужі люди нам певно не поможуть; нам самим позістає тяжка і мозольна праця в користь загального добра нашого народу; щиріх патріотів не відсташить від сего патріотичного мозольного труду малій успіх до теперішньої народної праці, а проти повинно їх одушевляти почуте съвітого обовязку, що зроникає кров і цілу душу кожного праведного чоловіка і наказує ему: працювати щиро і со-вітно для загального добра і вірити в побіду сего добра над злобою.

Для того не закладаймо руки!

Перегляд політичний.

З причини скликання соймової сесії відбудуться незадовго в деяких краях коронних ді-по-він-ю-чі вибори на місце унікоївшихся або уступивших послів соймових. У нас на Буковині розписано на день 20. вересня вибори на соймового посла в сторожинецького округа на місце покійного Флондора.

Wien. Ztg. доносить, що цісар постановою з дня 4. серпня дав цісарську санкцію ухваленому галицьким соймом проектови закону що до забудови гірських потоків в по-річні Стрия в повіті турчанськім.

Цісар приказав від осені 1892 утворити чотири нові компанії герцеговинсько-боснійської піхоти і утворити чотири штаби баталіонові в числі унормовані для стану супокою.

От не довго думаючи, зібралися я хутенько і в четвер на вербнім тижні рушив на Вкраїну. По дорозі заїхав у Севастополь; від него і начну я описи своєї подорожі.

Севастополь — город не дуже великий і не зовсім малий; жителів в нім 37 тисяч, котрі діляться ся після національних прикмет: на великоросів, українців, греків, татар, циган, жидів і караїмів. Якої національності більше — скажати трудно, але не ошибимось, коли скажемо, що меншість складають цигане та караїми, а інших по рівній часті. Розговорний язик існує мішаний російський з українським. Всі національності (крім росіян) вживають більше слів українських, ніж російських, але за те тут не зустрінете чистого виговору ні російського, ні українського. Пісень чув я більше українських чим інших, навіть орієнти по гостинницях грають українською мельодії, чого я в північних городах зовсім не зустрічав.

Зі сторони моря Севастополь представляє незказано гарну панорamu. Він стоїть не над самим морем, а понад бухтами, котрі перетинають его на кілько частин: одна (інкерманська) з заходу до сходу сонця, а три (артілерійська, южна і корабельна) з півночі на півден. Осе редки поміж бухтами виступають доволі високими країнами, а понад бухтами і по скінченю їх

Кн. Фердинанд отворив минувшого тижня в Пловдиві болгарську виставу в присутності міністрів, всіх консулів чужих держав з війкою французького і численного на-рода. В промові князь підніс, що ся вистава визначає побуду культурної роботи в Болгарії. Дуже величавий привіт зроблено отоманському комісареві Джумалеві беєви, котрий там приїхав. На зелінчім двірці витав его виставовий комітет і в торжественнім поході завели его до міста. При тій нагоді дано снідане, в котрім взяв участь кн. Фердинанд, всі консули, крім французького, міністри Стамбулов і Начевич. В тоастах піднесено, що Болгарія осягнула доси великий поступ в економічнім розвитку.

З нагоди сей вистави відбув ся у князя Фердинанда торжественний обід, на котрій запрошено крім турецкого спеціального посла на виставу, також австрійського консула, членів австрійської і угорської комісії виставової і на-конець заступників заграницьких дневників, котрі приїхали до Пловдиву. Князь Фердинанд підніс тоаст в честь султана, свого суверена; на тоаст відповів турецький посол. Велике враже зробило на присутніх заявлене болгарського князя, що від цісаря Франц Іосифа він дістав тратуляційну телеграму з дуже сердечними жаланнями з нагоди відкриття болгарської вистави.

В справі німецько-російського торговельного трактату виступив історик Иловайский в „Моск. Від.“ против сего проекту. Нещасте само — пише Иловайский — ніколи не приходить. Недавно недорід, відтак холера діткнула Росію, а тепер грозить її нова язва, котроїчию моральна неміч, брак характеру і неконсеквентність. Се іменно торговельний трактат з Німеччиною, котрий під-купус промисл Росії, а о котрій наші сусіди так дуже старають ся і на котрій Росіяне, як здає ся, вже до половини годять за. Иловайский відтак звертає ся против органів „Запада“, іменно против „Рус. Від.“, котрих редактори в тій справі суть майже „зрадниками рускої землі“. Як же ж сказати о російських дипломатах — каже Иловайский — котрим пропоручено тимчасово залагодити сю справу. Супротив заграницької вони від-грають ролю немов обжалованих. Иловайский жадає, щоби на російське збіже вивожене до Німеччини наложити цло, бо воно в кождім случаю мусить там іти, бо без него в Німеччині буде велика дорожня. Иловайский вкінці заявляє, що він не ворог Німців, лише боронить самостійного розвитку Росії против немилосердного визикування зі сторони Німеччини.

„Новое Время“ доносить, що державна каса в Росії має бути вичерпана, і не лишає ся нічого іншого, як на більше засіні особи наложить доходовий податок для збільшення податку. Як до тепер стверджено, то в тім році знов шість полуночевих і полуночево-західних гу-

берній буде терпіти повний неврожай. Недостача наші приневолос селян випродувати живий інвентар. Правительство без сумніву знов буде мусіло винустити на кілька мільйонів асигнатів.

Коротке поучене о холері і о присах холеричних

Прилога.

Спис важніших річей, потрібних під час холери до лічення слабих.

І. Судини і знаряди.

Цебрик або шафлік на 5% розпушка карболевий, в котрій мають ся вкладати заражене шмате і річи слабого.

Миска на плин десінфекційний до обмивання рук.

Збан або горнець до приладження і переховання розпущеного карболю.

Судина з роздробленим негашеним вапном до приладження юлоха вапниного.

Судина з молоком вапниним.

Цебрик або горнець з кипячою водою.

Начине до пиття і ложка до виключного ужитку слабого.

Мисочка з кавальчиками леду.

Знаряди до чищення: Лопатка до сміти, щітки до змивання і патирання, віхті, опилки (трачине).

Знаряди для обходу слабих: фляшки до огрівання, камінні збани, іррігатор, миска і столець для відходів, миска до блювання, фляшки на моч.

2. Всякі інші потреби для обходу слабих.

Непромокаючі матерії для охорони постелі, як кавчукове або воскове полотно, батист Більрота, евентуально в разі браку повисших матерій папір від цукру; папір до паковання, бібула і т. п. річи, котрі можна зараз спалити.

Зapas полотна до чищення (оклади), ручники, стирки, органтин, бавовна.

3. Средства десінфекційні.

Громадска випробована машина десінфекційна для публичного ужитку з винченою обслугою.

Кристалізований квас карболевий до приладження розпуску в горячій воді, 5 частий на 100 частий води.

Сирій квас карболевий до приладження розпуску в горячій воді, 10 частий на 100 частий води.

дрилось витворити плян їзи так чудово, що початово-особовий потяг відходить о 12½ годині ночі і приходить в таку-ж добу. Наслідком таких порядків являється ся те, що кождий подорожник повинен платити візнику лишніх 50 коп. та ще й до того плуганиться в темряву горами та ярами рискуючи кожну мить побувати або в рові або в провалі. За такий плян їзи мало хто подякує!

Не кращі „порядки“ (у нас скрізь держать ся „порядки“!?) і на самій чавунці. Не знаю як де, а у нас (в Росії) почитають, що не чавунка для подорожників, а подорожні для чавунки, інакше трубо уявити собі такі факти, що люді у вагоні не садовлять, а скрізь ведеть ся, а бітьком набивають. Я їхав у вагоні третьою кіяскою, так у него напущено було стілько людей, що зайняли всі лавочки і душ з двадцять стояло пісред вагона, не маючи місця де сісти.

— Чому ви, люди добрі, не перейдете в інший вагон? спитав хтось.

— Кондуктор сказав, що скрізь однаково; він каже, що кожен рік так буває перед великодніми съвятами.

— Так ви би сказали станціонному, щоб звелів причепити вагона... одже тут їх добіса.

та ягнуть ся глобокі яри. На Крайні між „южною“ та „артілерійскою“ бухтами находит ся най-краща частина (осередок) города. Всі будівлі в городі, навіть і тини, зложена з тутешнього білого каміння, від чого город оддалекі показує ся дуже красивим і чесурним. Однак не можна сказати, щоб Севастополь міг похвастатись своєю чистотою, бо тілько три головні улиці вимощені, як слід камінем, та й на тих пішоходи (тротуари) дуже погані і змітають ся тільки один раз в сутки. Інші улиці зовсім не вимощені, ніколи не змітають ся, ще й до того мешканці (жителі) виливають за ворота помії і викидають сміття та разну нечисть.

В Севастополі 10 церков і не подалеку (за 3 верстви). Херсонеский монастир, де по старинним переказам буцім то хрестився руський князь Володимир. А науково-просвітніх заведень є тілько: одно реальне училище, женська про-гімназія, училище мореходних класів і де кілька низких школ. Бібліотека частна одна „Общественная“, друга „Морского собрания“, третя книга (Протопової) одна, та й та не зовсім то відповідає потребам всіх мешканців; и, пр. в ній не можна дістати ніякісніх українських книжок, крім видань звістного Гомолінського та збірника Кернеренка.

З Севастополя відходить в сутки тілько два потяги, але залізно-дорожне начальство уму-

N 35 28 08. 1892

Евентуально сублімат (після лікарського припису) до приладження розпуску в горячій воді, 1 частина в 1000 частин води.

Вапняне молоко, приладжене через змішане роздробленого вишленого вапна, 1 частина на 4 частини води.

Евентуально розпуск хльорового вапна, приладжений через змішане сувіжого хльорового вапна, 2 частини на 100 частин води.

Евентуально лізоль до приладження розпуску в горячій воді, 1 частина на 100 частин води.

Хльоровий вапняний порошок в добре затканих начинях.

Палене вапно до приладження вапняного порошку через намочене і вапняного молока через змішане з водою.

Непастаний огонь в печі для спалення заражених річей, що не мають вартості, і для варення води.

4. Відсвіжаючі средства, котрі можна дістати по склепах.

Лід, содова вода, мусуюча лимонядя, червоне вино, коняк, евентуально горівка.

Розпушена кислота сильна до заквашення вареної і охолодженої води. Евентуально квас Галера.

Ароматична гербата як: мята, маточник, румяночка.

Клейковата гербата до ужитку при поєдинчій бігуниці: салей, слізова гербата.

Спіритус Гофманський для відсвіження, евентуально як додаток до гербати, вина.

Камфоровий спіритус, французька горівка до натирания.

Кислота дубникова (танінова) для приладження плину іррігаційного до іррігації в кишку відходову.

Порошок Доверський до ужитку при поєдинчій бігуниці.

Синапізма для подразнення шкіри через прикладане в намоченім стані.

(Конець.)

Допись.

З УКРАЇНИ.

Про українофілів.

У нас є українофили і сівідомі Українці. Не треба думати, що се — одно. Може колись воно й було одно, але тепер — ні.

— Ходили, та сказав: „нельзя“ — не велики пани і постоите.

Я хотів піти сам до „начальства“, але задзвінів „третій“ дзвінок і потяг рушив. На дворі був сильний, холодний вітер, від чого вікна і двері у вагонах були позачиняні. Нарід скупився, нігде було і повернутись, у вагоні зробилось не можливо жарко. Одна дівчина, що іхала з якоюсь панею, зуміла, побіліла як крайда і повалилась на лавочку; паня закричала і стала прикладати мокру хусточку до голови. Нарід то-ж загомонів, покликали кондуктора і потребували, щоб на слідуючій стації прічепили вагона та розмістили людей, але він сказав, що на тій стації не має вагонів і що доведеться ся так іхати аж до Сімферополя, то є 100 верст. А треба вам сказати, що до Сімферополя ізди 5 годин, бо тут потяг їде в годину тільки 20 верст.

В Сімферополі потяг стоїть 30 мінуд, але я не виходив з вагона, бо за п'ять годин духоти так упірів, що боявся простудитись. Наблизилася година відхода потягу; люди, що виходили на дверець, стали навертати у вагони. Дивлюсь до нашого вагона, повіходили всі ті-ж пасажери, що й до тепер були.

— Хиба не, пречепили вагона? спітав я одного.

Що саме визначає слово: українофіл? А що визначають слова: жидофіл, москалефіл, англофіл? Визначають вони Жидів, Москалів, Англійців? Ні, навпаки! Вони визначають людей якої хоч національності, але прихильних до Жидів, до Москалів, до Англійців. Ось через віщо галицьких Українців з табору „Галицької Русі“ можна звати москалефілами. Істотно і протилежні терміни: жидофоб, москалефоб, англофоб, вони теж визначають людей з якоїсією нації, але ворожих Жидам, Москалям, Англійцям.

Таким побитом слово „українофіл“ визначати ме людину з якої хоч нації, але прихильну до України, до Українців. Українофілом може бути Москаль, Лях, Румун, Німець, Англієць, Шпанець і т. п., ніколи не балакавши і не писавши ні единого слова по українському, навіть не живши ніколи на Україні.

Але як же се стало ся, що досі українських патріотів називано „українофілами“?

Українофілами назвали їх Москаль і назвали з свого погляду так як треба. Вони бо вважали українську патріотичну інтелігенцію за рускихъ (= Москальів), прихильних до всего українського, — і з сего погляду вони не помилились з своїм назвищем.

Не було ніякої рациї нашій інтелігенції брати собі се назвище. Беручи его, вона мов зазначала, що вона справді інтелігенція об єрусскую, тільки з українськими нахильтостями. Се була шкодлива помилка, але тоді сего не помітили і самі Українці почали вживати се зовсім не відповідне дійсності назвище.

З того часу чимало дечого відмінило ся, чимало дечого зрозуміло ся такого, що его тоді не розуміли. Зрозуміли ми, що звати ся „українофілами“ нам не личить. Ми можемо звати себе (коли вже треба якоїсь етикетки) съ відомими Українцями, чи ще як, але не українофілами.

Але я сказав з початку, що у нас єсть і сівідомі Українці, і українофили. Еге, єсть.

У нас є серед нашої інтелігенції ціла група людей, що до неї не підходить. Українофіл може якою хоч мовою балакати, писати, вчити свої діти; може яким хот життям жити, — аби тільки він виявляв сімпатії до України. І ось у нас є люди, що виховують свої діти, балакають, пишуть завісіди (хиба з дрібними винятками) по московському, але виявляють прихильність до України, до українського. Отсе й українофили.

Таким побитом українофілами ми звати будемо таку інтелігенцію групу, що зостаючись мовою і життям обіцероссами чи Москалями, виявляє сімпатії до українства.

— А ні!.. кондуктор перше казав, що прициплять, а тепер відказує, що „начальство“ не зволило дати...

Тим часом потяг рушив і нам по волі начальства довелось пріти в сильній жарі цілі сінький день, а де кому, то ще й стоячи на ногах.

Від Севастополя і до Мілітополя з поміж пасажирів було найбільше татар. Татари, на скілько можна було примітити, — нарід тихий, увічливий. Увійде кождий у вагон, подивить ся навколо, — в місце — сяде собі потихеньку, стараючись яко мага щоб нікого не потрівожити, а нема — стане де небудь, притулити ся до стовпа, чи до стіни і стоять. Може де хто подумає, що татари, яко нарід нерозвитий, боязкі, на се я можу зауважити: досить поглянути на супокійний вид татарина, на его трохи погордну постать і ви зараз побачите, що татарин є увічливий, а не боязкій.

На кожній стації пасажери потрохи змінилися: одні виходили, а другі увіходили. І так, поки доїхали до Мілітополя, то татар зовсім не стало, а на місце їх з'явилися німці, зайди (кольоністи).

Про німців не можна сказати того, що про татар. Се нарід непочтливий, грубий, нікому не вважить. Для того, щоб підперти свій погляд, розкажу бувший на моїх очах случай.

Група ся має, звісно, не окріз однаковий колір. З одного боку в ній стоять люди, що всю свою діяльність вжили на діла «общерускі» (= московські), але признають ся до української народності, кажучи: «І я неміожка Мала россія». Української мови вони, звісно, не знають, а отсу фразу кажуть тільки в деяких надзвичайних випадках, — на пр. несподівано потрапивши на Шевченкові роковини. Се один край групи — він доторкається до зовсім московського краю російської інтелігенції і не помітно з ним зливається.

Другий полюс, другий край буде вже більш український колір мати, він зливати меть ся тим часом непомітно з краєм інтелігенції сівідомо української. Українофили сего коліру називати часом пишуть де-що по українському і через те звати ся українськими письменниками. Де-хто може сказати, що коли так, то й не має ніякої рациї звати їх українофілами, а треба звати сівідомими Українцями. Отже ні! Сівідомий Українець живе українським життям: він балакає завісіди (опріч, звісно, відомих кожному необхідних винятків) по українському, вчить свої діти по українському, цікавити ся найсамперед українською літературою, взагалі українськими справами, а тоді вже всякою іншою літературою, всячими іншими справами; нарешті він з любови до рідного краю (про любов до людини взагалі я тут не кажу, бо се вже річ загально людська) дбає про добро українського народу, розуміючи, що коли український нарід буде не в злідніх, а в достатках, буде по українському освічений, — тоді й тільки тоді і українська справа може посунутися на перед. Не так робить українофіл. Він живе московським життям: він балакає завісіди (або з мікроскопічними винятками) по московському, пише (знов хиба з такими-ж винятками) по московському (часом дуже багато), вчить свої діти по московському, цікавити ся московською літературою із змірно більш, ніж українською, а справи московські ему не дуже менш (а часом і більш) рідні, як і українські; врешті він або зовсім недбає про народний добробит, про народну просвіту, або дбає про все се не яко Українць і не як про вкраїнський нарід. Та-ж річ, що він, списавши цілі архіви по московському, пише коли небудь десяток карток по українському, нічого не важить. Се річ стільки-ж варта, скільки варта й те, що сей добродій, після своїх місцевих справ, часом в літку, прихавши на село, поїде «у країнського кулішу».

Тим часом, як я вже казав, се які з сих більш українських українофілів, навіть вважають ся за українських письменників і серед української інтелігенції стоять мов би репрезентантами української ідеї.

Що з сего виходить?

В тім вагоні, що я їхав, був один зовсім недужий чоловік, він не міг навіть сидіти і від того лежав на лавці. Увіходять два молоді, здоровені німці; обійшли вагон — не має місця. Вони до недужого і давай штовхати, щоб устав, та дав і їм місце. Пасажери заступилися, кажуть, що то недужий, — дайте ему спокій.

— Нам не має до того діла, недужий він, чи ні, — обізвались враз обидва німці. А коли недужий, то нехай їде в осібнім „купе“; ми такі-ж гроши платили, як і він. Однака німцім не дали турбувати недужого. Тоді вони покликали жандара і кондуктора і упираючи на „правила“, що на лавочці місце для трох осіб, требували, щоб жандар приказав недужому встать. Пасажери запротестували, що недужий не може сидіти, але жандар то-ж показує „правила“, по котрим на лавці повинно сидіти троє. Щоб не турбуватися з пахарними німцями та з безмозгим жандаром, котрим без „правила“ не може і ногою ступити, а і ще два чоловіки встали і дали місце недужому, а німці зайняли у двох всю лавочку. Через пів години, на слідуючій стації німці вийшли; окажалось, що їм треба було їхати тільки одну станцію.

(Дальше буде.)

Виходить страшніша шкода нашому ділові. Не тим шкода, що сі люди, Українці з роду, стали нулем а то й мінусом для України, — ні, ми до сего вже звикли та якось уже про се й не думати силкуємо ся. А шкода тим, що сі люди збивають з пантелику інших, бо дають поганий приклад.

Дивиться на ір. молодіж на такого «репрезентанта української ідеї». Чого доброго вона від него навчитися?

Вона навчить ся від него, що можна вважати і перед людьми становити себе за українського патріота, а найсправді що дни зневажати рідину мову, рідину літературу, ба, часом навіть рідинний нарід.

Отсє той ґрунт, що на ему виховувати муться патріотичні почуття у нашої молодіжі.

Тим і нема нічого дивного, коли ся молодіж та і взагалі вся наша українська інтелігенція така лініва, така недбала до рідного діла і така боязька.

Еже, я забув сказати ще про одну властивість „українофілову“: він страплено боязький і перед кожним поліційним солдатом страждається винятки своє українофільство так, мовби се був принаймні дінамітовий замах на державну російську цілість. Таким побитом молодіж може навчитися від него і громадянської відваги.

Ото-ж і нема нічого дивного, що ми все ховаемо ся по кутках, що у нас так мало роботи. Де-ж вона возьме ся, коли в нас за того нема съїдомих Українців, а суть самі українофіли? Хиба українофіл дбає про українську народну просвіту? Ні, со і небеспечно і клопітно, краще писати Москалим московські народні книжки! Хиба українофіл (хоча часом і пущається вчений) буде дбати про те, щоб на пр. на „Записки“ товариства імені Шевченка було досить наукового матеріалу? Ні, запевне ні, бо він і українською мовою не знає так, щоб написати що наукове; а коли ему скажуть, щоб писав хоч по московському, а вже люди перевідкладуть, так він тоді навпросте зникає ся друкувати свою роботу по українському та ще й за кордоном! Зникається ся, бо як вам кажу: він такий лякливий, що можна скласти приказку: лякливий, як українофіл.

А коли так, то спитаю я сего українофіла: на підставі якого права він наслідується репрезентувати собою український патріотизм? На підставі якого права збиває він з пантелику нашу молодіж і взагалі нашу інтелігенцію своїми вчинками?

Не знаю, чи прочитає який українофіл отсє мое писання. Надії мало, бо звичайно українофіли не дуже то читають українські видання. Але я бажав би, щоб він прочитав та й відмовив на отсє питання. А коли він не прочитає чи прочитавши не відмовить, то се доведе тільки те, що я не помилувався, кажучи про него те, що сказав, та що мало надії, щоб з него були колись люди. Але у всякому разі українофільському фігуруванню приходить край і вже видно, що українофіли або повинні зробити ся відомими Українцями, або згубити всю свою авторитетність серед нової самосвідомої української інтелігенції. Тоді вони просто віддадуть ся до архіву або подарують ся Москалиям.

Б. ВІЛЬХІВСЬКИЙ.

Дрібні вісти.

Сойм. Сего дні в 11. годині рано сьвітле отворене сойму краевого, Желаем нашим послам щастя до їх широї роботи над поліпшенем долі буковинської Русі.

Краєва школна рада рішила на засіданю з 31. серпня запровадити буквар з фонетичною правописцю в всіх школах народних Буковин. Ми переконані, що тепер народна просвіта піднесе ся значно вгору, а шкільна борба о застарілі букви небавом устане. Тож нічого не помогли всі заходи наших домородних ворогів москофілів і румунізаторів наш бідний нарід в темряві держати, бо правда побідити мусить.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

Огонь. В неділю вибух великий огонь в Садагурі. Згоріло 9 дімів, з котрих лиши один був забезпечений.

Іменовання. Краєва школна рада іменувала стальми учительами: П. Колесюка в Гуморі, І. Терлецького в Неполоківцях, О. Кукелку і Р. Думанську в Вашківцях и. Чер.

Третя руска гімназія. Найвісшим розпорядженем з дня 4. вересня с. р. має бути в Коломиї заснована руска гімназія, а перша класи тій гімназії має бути ще сего року відкрита. Вписи відбудуться до 15. вересня.

Холера появилася знов в Києві. В Воронежі занедужує пересічно на день по 298 людей, а умирає по 198. В Гамбурзі занедужало до тепер до 6000 людей а вмерло до 3000.

Вовки розмножилися сего року дуже в Рус-Молдовиці і робили від довшого часу багато шкоди. Дня 24. м. м. подібав тамошній управитель лісів і домен п. Кохановський кілька вовків, котрі що іноді роздерли телицю. На другий день уряджено лови. В лісі знайдено сім сегорічних вовків, з котрих двох убито. На другий день польовано даліше і подібно знов трохи вовків, але ті утекли. На тих ловах знайдено також вола, обдергого зі шкіри, власність господаря Юрія Кочергана. Се злодій украли вола і здерни шкіру забрали з собою ледви яких 15 кг. мяса. Крім того в Рус-Молдавиці має бути два стада вовків, і то один у Вернарці (8 вовків), а другий в Тонватику (6 вовків).

Десять рад в часі холеричнім щодені одна газета німецька: 1. Не бій ся нічого і спокійно занимайся своєю роботою. 2. Купи собі средства до десінфекції і звідайся у лікаря або у антикарія, як іх уживати. 3. Удержані себе і свій дім чисто. 4. Закім приложи руку до уст, чи то при їді, чи при питю, то вперед обмий її добре. 5. Не исуй собі жодудка, не їдіж сиріх овочів, салати, яри, молока, сира, масла і кождої страви, до котрої ти не привик або котру тяжко стравити. 6. По кождій їді випий склянку води з трома до пяти каплями кислоти сольної. Більше капель не вільно додавати. 7. Коли нема доброї води, то пий воду переварену або холодну гербату. 8. В хаті, де занедужав хто на холеру, не їдіж нічого. 9. Як лиши що будь нещевного почушаєш в тілі, сейчас порадься лікаря. 10. Виконуй все, що прикаже лікар, а будеш здоров.

Сир як кіт. Кіт з съївжого сира і вапна гашеного зліплює дуже добре всякого рода металі, камінє, скло, порцеляну і інші; річи деревяні вже не так. Треба его однак перед самим ужitem приготовити, бо той кіт дуже скоро ціпне і стається неужиточним. Як богато треба сира і вапна, се не даст ся добре означити, бо сир не завсіди однаково водністій. Найліпший буде тогда, якщо на 100 частий съївжого сира дамо 20—25 част. вапна. Місто сира можна також взяти білок з яйця.

Розбійники в Туреччині. Часописи турецькі перевонені вістями о розбоях — зі всіх сторін Туреччини; особливо з Анатолії і Альбанії доходять все вісти о нападах опришків на села і о кровавих бійках з жандармами. Звичайно побіджають опришки. Минувшого тижня шайка опришків, під проводом свого проводира Текелі Мегмед Целівдна, ограбила почату грошеву. Кавалерия зловила Целівана, коли він найспокійніше спав в хаті черкескій в селі Акабанар. Той славний опришок вже двацять літ полохав безнастінно населене Ескі-Шеїру і окрестних мешканців. Він мав звичай такий, що ловив Европейців, брав їх до неволі, а за увільнене їх брав великий окуп. Недавно взяв він 1500 фунтів турецьких окупу за інженера Герсона, відтак другого інженера Оссента обробував зі всіх дорогоцінностей і готівки 400 фунтів, а перед кількома місяцями забрав одному купцеві 600 фунтів. Шайка его складала ся з 35 товаришів. Коли уважено Целівана, він нарікав на Черуеса, у котрого почував, що той его зрадив, бо інакше не був би так легко попав ся в руки справедливости. І той опришок має ще надію, що султан помилує его.

За півтора години з Відня до Будапешту. Така вже людська натура, що чоловік ніколи не вдоволяє ся тим, що есть або що має, але все ще хоче чогось більше, чогось нового, чогось ще ліпшого. Давніше, коли іздилось съїтими лиш ціньми, люди якось тим вдоволялись; тепер

же, коли настали зелінниці, то й ще поспішні поїзди за новою їм ідуть і люди хотіли би ще більше дорогу скоротити, ще скоріше їздити — літати летом близнянки і придумують вже зелінниці електричні. Ото піднято тепер на ново гадку завести між Віднем а Будапештом, на просторі майже такім, як між Львовом а Чернівцями, електричну зелінницю, котрою можна би перехвати з одного з тих міст до другого за півтора години. Ще з початком 1891 р. предложило було акційне товариство фабрики машин Ганца в Будапешті угорському міністерству торгівлі проект будови електричної зелінниці між обома столицями, котра на просторі 250 кілометрів мала би служити виключно для перевозу людей і відбувалася би ту дорогу за 1½ години. Міністер Барос відкинув тоді той проект, бо казав, що не даст ся перевести так зі взглядів технічних як рівнож і фінансових. Тепер же удалося ся інженерам згаданого товариства, Циперовському, усунути всі давніші труднощі технічні і фінансові, а дирекція подала ново виготовлений проект до міністерства з прозьбою, щоби їй дозволено розпочати вступні роботи під електричну зелінницю на згаданім просторі. Так одже незадовго може будемо мати велику зелінницю електричну межі Віднем а Будапештом. Виходить чим раз більше на то, що перестанемо їздити парою, а будемо їздити електрикою.

Страшна пригода луцила ся тому кілька днів в Праз. ческій. Панна Курц, 17-літня донька знаного письменника і професора в Празі, купалася недалеко Ліпави в Берунці, допливі Велтави. Нараз і рвав її вир і вона щезла під поверхнею води. Недалеко находилися єї брати і їх учитель. Всі три кинулися ся сейчас в воду, але нещасна учениця ся їх так сильно, що всіх трох втягнула під воду. Робітники Несвері, що кинувся за ними в воду, удалися всіх трох мушчин виратувати, але молода дівчина утопила ся. Тіло її віднайдено після того самого дня.

Намрена самоубійство. Оногда пополудні служниця 22-літня, Мальвина Дудзяк, замешкала у Львові, зажила розпущеного вітрію, з причини якогось непорозуміння зі своїм милим. Її відвезено сейчас до шпиталю, однак нема надії, чи буде можна удержати її при життю, — Шіхотинець 15. пулку у Львові, Шохотимяк, приділений одному офіцерові до послуги, стрілив до себе вчера рано з карабіну, склавши вперед у пивницю. Однак не вдіяв собі мабуть великого лиха, бо куля перешла лише поза шкіру. На грудях видно два отвори. Зовсім притомного зачевено її до шпиталю. Причина сего намреноного самоубійства незнана.

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотеки для молодіжі“ появилася книжочка 7 з слідуючим змістом: „Хліборобъ“ (поезія В. Чайченка). — „Розумъ та почуване у живихъ тварей“ (розвідка В. Чайченка). — „Колись і теперъ“ (стаття Г. Спілки). — „Губка“ (стаття О. П.). — „Дурень думкою богатъ“ (поезія В. Чайченка). — Дещо для дѣточокъ: „Ремъне за гребінѣ“ (съмховинка Ілька). — „Загадки“. Відгадки загадокъ зъ б. книжечки.

Ціна збіжки.

В Чернівцях платили дні 9. н. ст. вересня 1892-го р. за 100 кільограмів найліпшої:

пшениці	7.90	—	7.80	зл.
жита	5.67	—	5.70	„
ячменю	6.—	—	6.50	„
вівса	4.92	—	5.—	„
ріпаку	9.50	—	9.75	„
конюшини	7.75	—	8.—	„
кукурудзи	5.12	—	5.20	„
гороху	6.50	—	7.50	„
оковити	14.—	—	14.50	„

Курс монет

дні 9. н. ст. вересня 1892-го р.

дукат	5.64	5.72	зл.
рубель папер.	1.20	1.21	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.50	58.70	„

З печатнії Г. Чоппа.